

УДК 368.036.1

[https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-6\(12\)-106-120](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-6(12)-106-120)

Самарічева Тетяна Анатоліївна кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту, фінансів, банківської справи та страхування, Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, вул. Героїв Майдану, 8, м. Хмельницький, 29000, тел.: (0382) 71-75-81, <https://orcid.org/0000-0002-8889-4306>

Крушинська Алла Вікторівна кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту, фінансів, банківської справи та страхування, Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, вул. Героїв Майдану, 8, м. Хмельницький, 29000, тел.: (0382) 71-75-81, <https://orcid.org/0000-0002-0523-3423>

ВПЛИВ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ НА ФІНАНСОВУ СТІЙКІСТЬ СТРАХОВИКА

Анотація. В статті узагальнено зміст понять «фінансова стійкість страхової компанії», «податкове навантаження страховика». Систематизовано фактори впливу на фінансову стійкість страхової компанії. Охарактеризовано методичні підходи до оцінки фінансової стійкості страховика згідно з вимогами, що визначені у вітчизняному законодавстві, рекомендаціями Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України та формалізованими підходами до її оцінки. Запропоновано в межах оцінки рівня фінансової стійкості страховика використовувати показник податкового навантаження як індикатор прибутковості та здатності накопичувати резерви для майбутніх зобов'язань.

У контексті впливу внутрішніх і зовнішніх факторів ринкового середовища на діяльність страхової компанії, проаналізовано показники фінансової стійкості страховика, а саме: коефіцієнт автономії, частка власного капіталу в пасивах, частка страхових резервів у пасивах, коефіцієнт перестрашування, прибутковість власного капіталу, питома вага статутного капіталу у власному капіталі, достатність власних коштів, достатність величини страхових резервів, показник податкового навантаження.

На основі економіко-математичного моделювання здійснено оцінку впливу податкового навантаження на фінансову стійкість страховика та визначено чинник, що найбільше позначається на діяльності страхової компанії. Використання такої моделі дозволяє отримати сигнал на ранніх

стадіях про вплив різних чинників на фінансову стійкість страховика та про необхідність корекції відповідних управлінських рішень.

Ключові слова: страхова компанія, податкове навантаження страховика, фінансова стійкість, фінансова стійкість страхової компанії.

Samaricheva Tetiana Anatolyivna PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management, finance, banking and insurance, Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University of Management and Law, Heroiv Maidan St., 8, Khmelnytskyi, 29000, tel.: (0382) 71-75-81, <https://orcid.org/0000-0002-8889-4306>

Krushinska Alla Viktorivna PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management, finance, banking and insurance, Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University of Management and Law, Heroiv Maidan St., 8, Khmelnytskyi, 29000, tel.: (0382) 71-75-81, <https://orcid.org/0000-0002-0523-3423>

THE INFLUENCE OF THE TAX BURDEN ON THE FINANCIAL STABILITY OF THE INSURER

Abstract. The article summarizes the meaning of the concepts "financial stability of the insurance company", "tax burden of the insurer". Factors influencing the financial stability of an insurance company are systematized. Methodical approaches to assessing the financial stability of the insurer in accordance with the requirements defined in domestic legislation, recommendations of the State Commission for Regulation of Financial Services Markets of Ukraine and formalized approaches to its assessment are characterized. It is proposed to use the indicator of tax burden as an indicator of profitability and the ability to accumulate reserves for future obligations within the framework of the assessment of the level of financial stability of the insurer.

In the context of the influence of internal and external factors of the market environment on the activities of the insurance company, the indicators of the financial stability of the insurer were analyzed, namely: the coefficient of autonomy, the share of equity capital in liabilities, the share of insurance reserves in liabilities, the reinsurance ratio, profitability of equity capital, the specific weight of authorized capital in own capital, sufficiency of own funds, sufficiency of insurance reserves, tax burden indicator.

On the basis of economic and mathematical modeling, an assessment of the impact of the tax burden on the financial stability of the insurer was made and the factor that most affects the activity of the insurance company was determined. The

use of such a model allows you to receive a signal at the early stages about the impact of various factors on the financial stability of the insurer and about the need to correct the relevant management decisions.

Keywords: insurance company, tax burden of the insurer, financial stability, financial stability of the insurance company.

Постановка проблеми. Податкова політика держави одночасно виконує фіскальну та регулюючу функцію, перша спрямована на наповнення державного бюджету, а друга – на стимулювання діяльності страхового сектора. Ключовими інструментами державного регулювання страхового ринку, що визначають пріоритети його розвитку з огляду на національні інтереси та стимулюють чи стримують ділову активність страховиків є інструменти податкової політики. Ефективна система оподаткування має одночасно здійснювати регулювання взаємовідносин між страховиком і страхувальником, які виникають під час здійснення страхової діяльності, забезпечувати надходження до бюджету та сприяти розвитку ринку страхових послуг. Сучасні тенденції зниження кількості страхових компаній, складність механізму оподаткування, надмірний податковий тягар на ринок страхових послуг негативно впливають як на успішне функціонування окремої страхової компанії, так і на страховий ринок в цілому.

Зауважимо, що забезпечення фінансової стійкості страховика повинне бути не короткостроковим його завданням, а – стратегічним орієнтиром. Саме тому необхідно проводити діагностику страхових компаній за допомогою постійного моніторингу та контролю індикаторів фінансової стійкості. Серед яких провідне місце займає податкове навантаження. У зв'язку з цим, визначення міри впливу чинників, які здійснюють вплив на зростання рівня фінансової стійкості страхових компаній, виявлення засобів впливу на її регулювання, організація ефективного менеджменту фінансових потоків набувають особливої актуальності в сучасних умовах функціонування страхового ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та практичні аспекти управління фінансовою стійкістю страховика у своїх працях досліджували такі вчені як: А. О. Бойко [3], І. С. Іванюк [6]; О. Кнейслер [8], А. Г. Озерова [9], В. М. Олійник [10], Л. А. Приступа [12], Н. В. Ткаченко [16], Л. В. Шірінян [18]. Проблемам оподаткування страхової діяльності присвячені публікації таких економістів, як В.Д. Базилевича [2], К.С. Базилевич [2], І.К. Бондар [7], О.М. Кисельова [7], Н.Б. Пацурія [11] та ін. Однак, незважаючи на досить значну кількість публікацій з означеної проблеми, потребує додаткового вивчення питання впливу податкового навантаження на страхові компанії в процесі формування їх фінансової стійкості. Вищезазначене зумовлює актуальність та практичне значення даного дослідження.

Мета статті – дослідження впливу податкового навантаження на фінансову стійкість страховика.

Виклад основного матеріалу. Для національної економіки важливо підтримувати фінансову стабільність страхових компаній, оскільки це може підвищити довіру потенційних клієнтів і звичних користувачів страхових послуг. Водночас стійкість страховиків також впливає і на розвиток ринку інвестицій, тому що саме він є одним із надійних джерел фінансування страхових компаній.

В науковій літературі часто економічну категорію «стійкість» ототожнюють з поняттями «стабільність», «надійність», «безпека» та «рівновага», що зумовлює створення методичної некоректності та не сприяє подальшому удосконаленню дослідження цієї проблематики. При цьому одні науковці ототожнюють терміни «стійкість» та «надійність». Інші ж вчені вважають, що фінансова стійкість є «частковим виявом фінансової надійності страховика» або характеристикою терміна «надійність» та вважають фінансову надійність похідною від категорії «фінансова стійкість».

В результаті дослідження різних наукових точок зору щодо визначення вищезазначених категорій варто відмітити, що загальноприйнятим підходом до тлумачення фінансової стійкості страховика є її пояснення як здатності виконувати взяті зобов'язання за договорами страхування в умовах впливу несприятливих факторів, змін в економічній кон'юнктурі. Тому, термін «фінансова стійкість» тісно пов'язаний з поняттям «платоспроможність», оскільки платоспроможність визначається як здатність виконувати зобов'язання в будь-який момент часу.

Крім того фінансову стійкість можна охарактеризувати з позиції ліквідності, тобто «наявності достатнього рівня покриття залучених пасивів активами, а також рентабельності та прибутковості, що забезпечує необхідний розвиток компанії» [4, с. 118]. Є.С. Кузьменко характеризує фінансову надійність «як здатність швидко реагувати в разі настання несприятливих фінансових ситуацій за умови стабільності інших факторів (економічна ситуація в країні, грошово-кредитна політика держави, відсутність різних змін у нормативно-правових актах)» [1, с. 115].

Очевидно, що основними та взаємопов'язаними складовими фінансової стійкості страхових компаній є надійність, платоспроможність та ліквідність. Ліквідність – головна умова платоспроможності, що є найбільш значущим критерієм надійності компанії. Усі означені поняття впливають на формування рівня довіри до страховика та є основою для визначення його фінансової стійкості [10, с. 17].

Водночас найбільш комплексною характеристикою фінансової діяльності страхової компанії є фінансова безпека, під якою варто розуміти

такий рівень фінансового забезпечення, за якого створюються необхідні фінансові умови для стабільного розвитку страхової компанії та забезпечується стійкість до зовнішніх загроз і внутрішніх коливань [10, с. 19]. Відтак фінансову стійкість страховика доцільно розглядати як перехідний етап між фінансовою надійністю та фінансовою безпекою.

Більшість економістів у своїх наукових працях виділяють практично однакові умови забезпечення фінансової стійкості страховиків, до яких можна віднести: достатній розмір власного капіталу, оптимальну тарифну політику, збалансованість страхового портфеля, ефективну систему перестраховування, достатній розмір страхових резервів для здійснення майбутніх виплат, оптимальну інвестиційну політику та високий рівень платоспроможності страхової компанії [3; 10; 16].

Деякі вчені, зокрема Л.В. Шірінян [18, с. 73], окрім згаданих вище факторів виділяє також: обсяг та структуру статутного фонду, мобільність страхової компанії, структуру самої організації, склад і структуру витрат, інфляцію, гарантійні фонди, участь у централізованих резервних фондах, а також маркетингову політику.

Серед факторів, що впливають на фінансову стійкість страховиків слід відмітити ті, що чинять найбільший вплив. Зокрема вчені розрізняють внутрішні та зовнішні фактори впливу. В свою чергу, зовнішні фактори – це фактори, які не пов'язані та не залежать від роботи та продуктивності страхової компанії. Водночас внутрішні фактори – це такі фактори, що чинять вплив на діяльність страхової компанії безпосередньо всередині компанії. Їх ділять на фінансові та не фінансові. До фінансових внутрішніх факторів належать [17]: статутний капітал; система перестраховування; тарифна політика; інвестиційна політика; страховий портфель тощо.

Водночас, одним із визначальних факторів, що може здійснювати вплив на фінансову стійкість страховика є податкове навантаження на нього. Під податковим навантаженням слід розуміти показник, який відображає вплив податкової системи країни на результати діяльності суб'єктів господарювання та розраховується як відношення суми податкових платежів до результативного показника, наприклад виручки, чистого прибутку, тощо [15, с. 285]. Відтак, якщо сплата податків становитиме значну частину прибутку страховика, то це може вплинути на його прибутковість та здатність накопичувати резерви для майбутніх зобов'язань. Високі податкові ставки або непередбачувані зміни в податковому законодавстві можуть створювати фінансові труднощі для страховиків.

Слід відзначити, що кожний показник діяльності страхової компанії є результатом одночасної взаємодії кількох чинників. При цьому, забезпечення фінансової стійкості страховика є можливим за умови постійного та повного

контролю його діяльності та своєчасного реагування його керівництва на зміни у внутрішньому та зовнішньому середовищі компанії.

Відповідно до Закону України «Про страхування» [13] однією з умов забезпечення фінансової стійкості страховика є наявність сплаченого статутного фонду та гарантійного фонду (у розмірі 1 млн євро для ризикового страхування та 10 млн євро для страховика, який займається страхуванням життя). При формуванні статутного капіталу страхової компанії істотну роль відіграють вимоги національного законодавства: вимоги щодо мінімального розміру статутного капіталу та щодо подання його лише в грошовій формі. Жорстка регламентація процесу формування власного капіталу з боку державних органів влади пояснюється тим, що на інститути страхування в суспільстві покладається функція страхового захисту та стабілізації економіки в моменти економічної нестабільності.

Наступна вимога, що висувається до страхової компанії – це створення страхових резервів, достатніх для ймовірних виплат страхових сум і страхових відшкодувань, а також перевищення реального запасу платоспроможності страховика над розрахунковим. Тому, відповідно до законодавства наголошується на досягненні нормативно встановлених абсолютних показників розміру відповідних складових активу, чи пасиву страховика.

Розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України (Держфінпослуг) було затверджено «Рекомендації щодо аналізу діяльності страховиків» від 17.03.2005 р., № 3755, які розроблено з метою своєчасного виявлення ризиків у діяльності страховиків [14]. Відповідно до Рекомендацій здійснюється аналіз капіталу, активів, перестраховання, страхових резервів, доходності, ліквідності й надається відповідна оцінка [14]. Хоча в документі наведено розрахунок та нормативні значення 11 показників, проте можна виділити ті з них, що найбільше впливають на фінансову стійкість страховиків, зокрема це: обернений показник платоспроможності, показник незалежності від перестраховання та показник ліквідності активів. Показник «Страхові резерви» характеризує забезпечення страховиком майбутніх страхових виплат і розділяється на резерв незароблених премій, резерв збитків, резерви страхування життя.

Варто звернути увагу, що існують показники визначення фінансової стійкості страховика в контексті впливу внутрішніх і зовнішніх факторів ринкового середовища. До таких показників належать [8]:

- коефіцієнт автономії (відношення власного капіталу до балансу);
- частка власного капіталу в пасивах;
- частка страхових резервів у пасивах;
- коефіцієнт перестраховання (відношення страхових премій переданих в перестраховання до страхових премій);

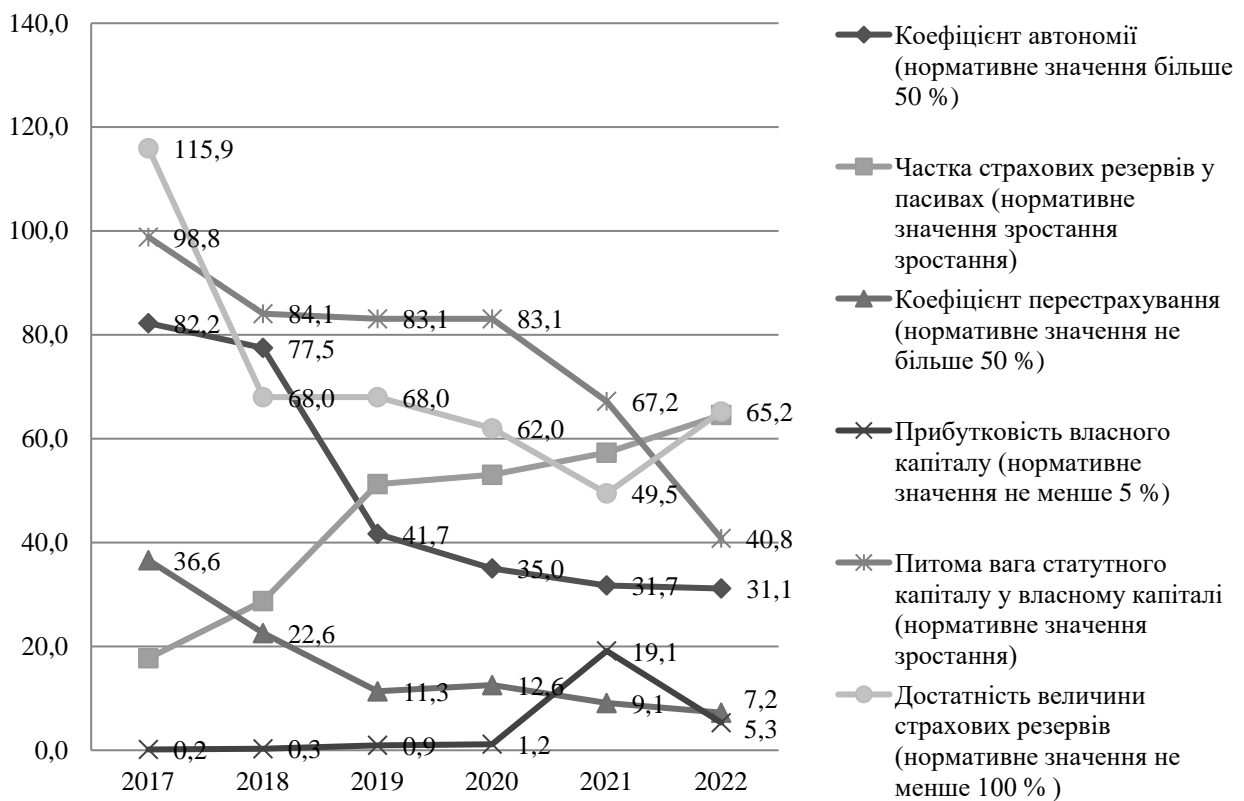
- прибутковість власного капіталу (відношення чистого прибутку до власного капіталу);
- питома вага статутного капіталу у власному капіталі;
- достатність власних коштів (відношення власного капіталу до страхових резервів);
- достатність величини страхових резервів (відношення страхових резервів до чистих страхових премій);
- показник терміновості (відношення грошових коштів до страхових резервів);
- показник платоспроможності (відношення фактичного запасу платоспроможності до нормативного запасу платоспроможності).

В результаті обчислення вказаних показників можна оцінити достатність власного капіталу та страхових резервів для забезпечення безперервної діяльності страховика. Вважаємо за доцільне доповнити такий перелік індикаторів показником податкового навантаження, який можна обчислити за формулою:

$$ПН = \frac{\text{Розрахунки з бюджетом}}{\text{Чистий прибуток}} \times 100\% \quad , (1)$$

Проаналізуємо фінансову стійкість страхової компанії на прикладі СК «Гардіан» та визначимо фактори, що спричинили відповідні тенденції. Значення показників фінансової стійкості СК «Гардіан» в 2017-2022 рр представлено на рис. 1 та рис. 2.

Наведені дані показників на рис.1 свідчать, що за досліджуваний період СК «Гардіан» значення коефіцієнта перестраховування та частки страхових резервів у пасивах відповідають нормативним значенням. Питома вага статутного капіталу у власному капіталі має тенденцію до зниження, що пояснюється зростанням обсягу власного капіталу при незмінній сумі статутного капіталу. Важливою позитивною тенденцією при цьому є те, що зі зростанням активів знижується питома вага статутного капіталу у власних коштах (від 98,8 % до 40,8 %). Відповідно, перевищення власного капіталу над статутним свідчить про прибуткову діяльність страховика, можливість здійснювати реінвестування та виплачувати дивіденди власникам.

Рис. 1. Динаміка показників прибутковості власного капіталу та достатності страхових резервів СК «Гардіан» за 2017-2022 рр, %
Джерело: Побудовано за даними [5; 13; 14].

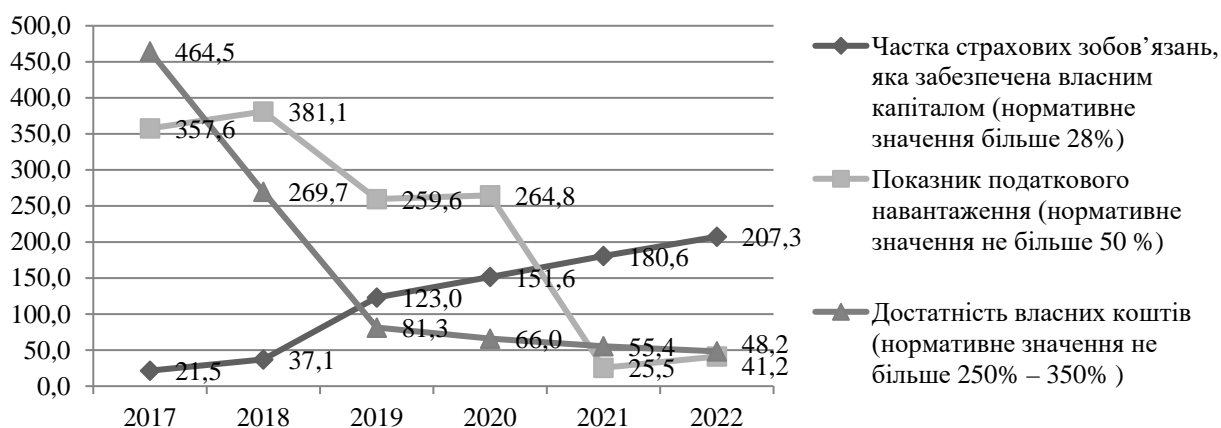
В 2017-2018 роках коефіцієнт автономії та забезпеченості власним капіталом знаходяться в рекомендованих межах, проте починаючи з 2019 року його динаміка демонструє негативну тенденцію, що можна пояснити зростанням загальної величини активів при практично незмінній величині власного капіталу. Проте, значення коефіцієнта знаходиться на достатньому рівні, щоб забезпечити стійкість компанії.

Показник достатності страхових резервів характеризує достатність страхових премій для формування таких резервів. Це пояснюється тим, що нетто-премія є джерелом формування страхових резервів, тоді як страхові резерви відображають величину страхових зобов'язань. Результат показника повинен бути не менше 100%. Розрахунковий розмір вказаного показника СК «Гардіан» відповідає нормативному значенню лише в 2017 році, а далі цей показник знижується від 68,0 % у 2018 році до 65,2 % у 2022 році. Для покращення ситуації, в якій опинилася страхова компанія, необхідно переглянути тарифну політику і структуру страхового портфеля.

Одним із показників рентабельності є прибутковість власного капіталу, тобто фінансова рентабельність. Вказаний показник показує, наскільки

успішно страховик трансформує страхові внески та доходи від інвестицій в прибутки акціонерів. Відповідно до стандартів органів страхового нагляду та аудиторських служб ЄС значення показника повинно бути не меншим ніж 5% [8, с. 196]. В страховій компанії «Гардіан» за період 2017–2020 років середня прибутковість власного капіталу не перевищує 5 % (0,15 %–1,16 %). Позитивно слід відзначити 2021-2022 роки, в яких цей показник становив 19,13 % та 5,3 % відповідно.

Рис. 2. Динаміка показників достатності власного капіталу та податкового навантаження СК «Гардіан» за 2017-2022 рр, %
Джерело: Побудовано за даними [5; 13; 14].

З даних наведених на рис. 2 видно, що такі показники фінансової стійкості, як частка страхових зобов'язань, яка забезпечена власним капіталом та показник достатності власних коштів у 2017 році не відповідали нормативному значенню, що спричинено, на нашу думку значним обсягом страхових резервів. Впродовж 2018-2022 років значення цих показників відповідали встановленим нормам і свідчать про нарощування можливостей покриття страхових зобов'язань за рахунок власних коштів.

Динаміка показника податкового навантаження на СК «Гардіан» свідчить про зниження такого навантаження від 357,6 % в 2017 році до його нормативного значення 25,5 % та 41,2 % в 2021 році та 2022 році відповідно.

За результатами здійснених розрахунків фінансових коефіцієнтів страхова компанія є фінансово-стійкою. Практично всі показники демонструють нормативний рівень, демонструючи позитивні тенденції в 2021-2022 роках. Проведений аналіз показників, які визначають фінансову стійкість СК «Гардіан», дає змогу виокремити низку чинників, що знижують ефективність її діяльності, зокрема це: політика щодо управління капіталом, управління активами та пасивами, тарифна політика, формування страхового портфеля.

В умовах постійної мінливості зовнішнього середовища пріоритетним напрямом подальшого дослідження є аналіз страхової діяльності з

урахуванням динамічної компоненти. Визначення рівня фінансової стійкості страхової компанії закріплено на законодавчому рівні. Так, на основі Закону України «Про страхування» [13], можна виділити наступні чинники формування фінансової стійкості страхової компанії: загальна сума активів; сума нематеріальних активів; сума зобов'язань; сума страхових премій; сума страхових виплат; сума страхових премій, належних перестраховикам; сума виплат, компенсованих перестраховиками.

Для визначення впливу податкового навантаження на фінансову стійкість страховика та для виокремлення фактора впливу, що найбільше позначається на діяльності страхової компанії, а відтак може стати загрозою в порушенні її фінансової стійкості використовуємо метод економіко-математичного моделювання фінансової стійкості страхових компаній за допомогою регресійного аналізу. Виходячи із зазначеного, фінансову стійкість страхових компаній варто розглядати як спроможність системи зберігати незмінними в часі основні властивості при невисокому впливі випадкових факторів, адекватно сприймати та протистояти впливу деструктивних чинників і підтримувати стан довгострокової динамічної рівноваги.

Слід відзначити, що згідно із Законом України «Про страхування» [13] однією з умов забезпечення фінансової стійкості страховика є співвідношення фактичного та нормативного запасу платоспроможності. Порівняння фактичного запасу платоспроможності та нормативного запасу платоспроможності відображає частку власних коштів страхової компанії в загальних зобов'язаннях, тобто фактичний запас платоспроможності страховика має перевищувати нормативний запас на будь яку дату.

При цьому максимізація різниці фактичного та нормативного запасу платоспроможності буде забезпечувати фінансову стійкість, збільшення прибутковості та рентабельності діяльності страхової компанії. Тому, за результативну ознаку економіко-математичної моделі було обрано Y – різницю фактичного та нормативного запасу платоспроможності.

Водночас, страховики з ризикового страхування укладають договори страхування на період до 1 року, і тому при оцінці їх фінансової стійкості необхідно звертати увагу на ступінь виконання страхових зобов'язань та на наявність у них коштів, які можуть бути на погашення поточних зобов'язань. Тому до показників, що найбільше характеризують фінансову стійкість компаній з ризикового страхування, до яких відноситься СК «Гардіан», належать:

1. Коефіцієнт терміновості (грошові кошти/страхові резерви).
2. Коефіцієнт фінансової автономії (власний капітал/активи).
3. Коефіцієнт перестраховування (обсяг премій, переданих до перестраховування / загальна сума страхових премій).
4. Коефіцієнт достатності страхових резервів (страхові резерви/страхові премії);
5. Коефіцієнт податкового навантаження (розрахунки з бюджетом / чистий прибуток).

Для побудови моделі були використані вказані показники СК «Гардіан» за 2017-2022 роки. Тобто, в економіко-математичній моделі – це факторні показники, що відображають вплив на фінансову стійкість СК «Гардіан»:

- X1 – коефіцієнт терміновості;
- X2 – коефіцієнт фінансової автономії;
- X3 – коефіцієнт перестраховування;
- X4 – коефіцієнт достатності страхових резервів;
- X5 – коефіцієнт податкового навантаження.

Користуючись редактором Microsoft Excel, будуюмо багатofакторну регресію та кореляційну матрицю для поетапного вилучення факторів.

У таблиці 1 наведено дані для побудови багатofакторної моделі регресії.

Перевіряючи зазначені чинники на наявність мультиколінеарності за допомогою побудови матриці парних кореляцій встановлено, що фактор X4 (коефіцієнт достатності страхових резервів) сильно корелює з іншими даними, тому відкидаємо його.

Таблиця 1

Вихідні дані для побудови моделі багатofакторної регресії

Рік	Y	X1	X2	X3	X4	X5
2017	96868,3	86,6	82,2	36,6	115,9	357,6
2018	90638,5	50,7	77,5	22,6	68,0	381,1
2019	89216,8	62,6	41,7	11,3	68,0	259,6
2020	85761,7	40,7	35,0	12,6	62,0	264,8
2021	87635,8	31,3	31,7	9,1	49,5	25,5
2022	161584,4	49,0	31,1	7,2	65,2	41,2

Джерело: Складено за даними [5; 13; 14].

За допомогою інструменту аналізу даних «Регресія» проведено регресійний аналіз (рис. 3).

	A	B	C	D	E	F	G	H	I
1	SUMMARY OUTPUT								
2									
3	Regression Statistics								
4	Multiple R	0,73586744							
5	R Square	0,54150089							
6	Adjusted R Square	-1,2924955							
7	Standard Error	44603,6393							
8	Observations	6							
9									
10	ANOVA								
11		df	SS	MS	F	Significance F			
12	Regression	4	2349639696	587409924	0,295257	0,860457686			
13	Residual	1	1989484637	1,989E+09					
14	Total	5	4339124333						
15									
16		Coefficients	Standard Error	t Stat	P-value	Lower 95%	Upper 95%	Lower 95,0%	Upper 95,0%
17	Intercept	65622,2387	83051,31872	0,7901408	0,574292	-989644,8206	1120889,3	-989644,8206	1120889,298
18	X Variable 1	1191,10166	1747,839065	0,681471	0,619186	-21017,29934	23399,5027	-21017,29934	23399,50267
19	X Variable 2	1262,84097	2735,93132	0,4615763	0,724701	-33500,46253	36026,1445	-33500,46253	36026,14447
20	X Variable 3	-3014,9023	5941,57948	-0,507424	0,701063	-78509,82765	72480,023	-78509,82765	72480,02301
21	X Variable 4	-182,37026	226,4013341	-0,805518	0,56831	-3059,071961	2694,33145	-3059,071961	2694,331445

Рис. 3. Регресійний аналіз моделі впливу факторних показників на фінансову стійкість СК «Гардіан»

З отриманого аналізу модель впливу факторних показників на фінансову стійкість СК «Гардіан» має такий вигляд:

$$Y = 65622,2 + 1191,1 * X_1 + 1262,8 * X_2 - 3014,9 * X_3 - 182,4 * X_5, \quad (2)$$

Отримане рівняння доводить, що якщо показник терміновості збільшиться на 1 пункт, то результативний показник збільшиться на 1191,1 пунктів, якщо показник фінансової автономії збільшиться на 1 пункт, то рівень фінансової стійкості страховика збільшиться на 1262,8 пунктів, якщо коефіцієнт перестраховування збільшиться на 1 пункт, то результативний показник зменшиться на 3014,9 пунктів та відповідно якщо коефіцієнт податкового навантаження збільшиться на 1 пункт, то результативний показник зменшиться на 182,4 пунктів.

Враховуючи зазначене слід зауважити, що використання економіко-математичної моделі забезпечення фінансової стійкості страхової компанії дозволяє отримати сигнал на ранніх стадіях про вплив різних чинників на фінансову стійкість страховика, про необхідність корекції управлінських рішень та дає можливість кількісно описати закономірності і перспективи досягнення фінансової стійкості страхової компанії.

Висновки. Підсумовуючи викладене, слід відзначити, що фінансова стійкість страхової компанії є комплексним поняттям, що передбачає взаємодію та взаємозалежність системи елементів впливу, зокрема: достатній розмір власного капіталу, оптимальна тарифна політика, збалансованість страхового портфеля, ефективна система перестраховування, достатній розмір страхових резервів для здійснення майбутніх виплат, оптимальне податкове навантаження, ефективна інвестиційна політика та високий рівень платоспроможності страхової компанії.

До фінансової стійкості страховика висуваються вимоги на законодавчому рівні, наводяться рекомендації Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України та існують формалізовані підходи до її оцінки.

За результатами побудованої економіко-математичної моделі встановлено, що фінансова стійкість СК «Гардіан» залежить від податкового навантаження, а найбільший вплив серед досліджуваних факторів чинить коефіцієнт перестраховування. Саме тому підвищення фінансової стійкості страхової компанії буде найбільш результативним шляхом посилення застосування операцій перестраховування. Використання такої моделі забезпечить можливість вчасно реагувати на вплив чинників на фінансову стійкість компанії та виявляти можливі зміни рівня фінансової стійкості в майбутньому.

Література:

1. Ачкасова С.А. Мардоян Є.Г. Визначення сутності та факторів впливу на платоспроможність страхової компанії. *Фінансовий простір*. 2016. № 2. С.7-13.
2. Базилевич В. Д., Базилевич К.С. Страхова справа: монографія. 5-те вид. стер. К.: Знання, 2006. 351 с.
3. Бойко А.О. Теоретичні основи та практичний досвід забезпечення фінансової стійкості страхової компанії. *Економічні науки*. 2010. Вип. 7(25). Ч. 4. С. 36–50. URL : <http://essuir.sumdu.edu.ua/>
4. Журавка О. С., Темченко А. Р., Федорченко В. Г. Теоретичні підходи до визначення фінансової стійкості страхових компаній. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Вип. 22(1). С. 117-122. - URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2018_22\(1\)_26](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2018_22(1)_26)
5. Звітність СК «Гардіан». URL: <https://grdn.com.ua/zvitnist/>
6. Іванюк І. С, Маруженко Д. С. Теоретичні підходи до визначення категорії «фінансова стійкість страхової компанії». *Фінанси України*. 2006. № 11. С. 77–89.
7. Кисельова О. М., Бондар І.К. Модель оподаткування страхової діяльності: тенденції та механізми: монографія. Київ: Видавничий дім «Корпорація», 2006. 375 с.
8. Кнейслер О. Прагматизм фінансової стійкості страховика. *Світ фінансів*. 2009. № 4 (21). С. 191-197. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/25948/1/%D0%9A%D0%BD%D0%B5%D0%B9%D1%81%D0%BB%D0%B5%D1%80%20%D0%9E..pdf>
9. Озерова А. Г., Левкович О. В. Управління фінансовою стійкістю страхової компанії. *Бізнес Інформ*. 2020. № 7. С. 230-235. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2020_7_31
10. Олійник В. М. Фінансова стійкість страхових компаній: монографія. Суми: Університетська книга, 2015. 287 с. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/50212/4/Oliinyk_Finansova_stiikist_strakhovykh_kompanii.pdf
11. Пацурія Н. Б., Войцеховська І.М., Головачова А.С. Правове регулювання діяльності у сфері страхування та перестраховання: проблеми теорії та практики: монографія. К.: Видавництво Ліра-К, 2017. 256 с.
12. Приступа Л. А. Оцінювання фінансової стійкості страхової компанії як базис управлінської діяльності. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2019. № 2. С. 16-22. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2019_2_5
13. Про страхування: Закон України від 07.03.96 № 85/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
14. Рекомендації щодо аналізу діяльності страховиків: розпорядження Держфінпослуг від 17.03.2005 № 3755. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v3755486-05#Text>
15. Самарічева Т. А. Податкове навантаження з ПДВ молокопереробних підприємств: розподіл та компенсаційний ефект. *Часопис Хмельницького університету управління та права “Університетські наукові записки”*. 2017. № 4 (64). С. 283-297.
16. Ткаченко Н.В. Фінансова стійкість страхових компаній: теоретичні підходи. *Фінанси України*. 2009. № 6. С. 104–121. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/-Fu_2009_6_12.
17. Цуркан І. М., Остапенко А. О. Фінансова стійкість страхової компанії та ключові умови її забезпечення. *Ефективна економіка*. 2020. № 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2020_4_31
18. Шірінян Л. В. Визначення фінансової стійкості страхових компаній і підприємств. *Фінанси України*. 2005. № 9. С. 70–81.

References:

1. Achkasova, S.A. & Mardoian, Ye.H. (2016). Vyznachennia sutnosti ta faktoriv vplyvu na platospromozhnist' strakhovoi kompanii [Determination of the essence and factors influencing the solvency of the insurance company]. *Finansovyy prostir*, 2, 7-13 [in Ukrainian].
2. Bazylevych, V. D. & Bazylevych, K.S. (2006). *Strakhova sprava [Insurance case]*. Kyiv: Znannia [in Ukrainian].
3. Bojko, A.O. (2010). Teoretychni osnovy ta praktychnyj dosvid zabezpechennia finansovoi stijkosti strakhovoi kompanii [Theoretical foundations and practical experience of ensuring the financial stability of an insurance company]. *Ekonomichni nauky*, 7, 36–50. Retrieved from <http://essuir.sumdu.edu.ua/> [in Ukrainian].
4. Zhuravka, O. S., Temchenko, A. R. & Fedorchenko, V. H. (2018). Teoretychni pidkhody do vyznachennia finansovoi stijkosti strakhovykh kompanij [Theoretical approaches to determining the financial stability of insurance companies]. *Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu. Seriya : Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo*, 22(1), 117-122. Retrieved from [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2018_22\(1\)_26](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2018_22(1)_26) [in Ukrainian].
5. Zvitnist' SK «Hardian» [Reporting of IC "Guardian"]. Retrieved from <https://grdn.com.ua/zvitnist/> [in Ukrainian].
6. Ivaniuk, I. S. & Maruzhenko, D. S. (2006). Teoretychni pidkhody do vyznachennia katehorii «finansova stijkist' strakhovoi kompanii» [Theoretical approaches to defining the category "financial stability of an insurance company"]. *Finansy Ukrainy*, 11, 77–89. [in Ukrainian].
7. Kysel'ova, O. M. & Bondar, I.K. (2006). *Model' opodatkovannia strakhovoi diial'nosti: tendentsii ta mekhanizmy [Taxation model of insurance activity: trends and mechanisms]*. Kyiv: Vydavnychyj dim «Korporatsiia» [in Ukrainian].
8. Knejsler, O. (2009). Prahmatyzm finansovoi stijkosti strakhovyka [Pragmatism of financial stability of the insurer]. *Svit finansiv*, 4 (21), 191-197 Retrieved from <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/25948/1/%D0%9A%D0%BD%D0%B5%D0%B9%D1%81%D0%BB%D0%B5%D1%80%20%D0%9E..pdf> [in Ukrainian].
9. Ozerova, A. H. & Levkovich, O. V. (2020). Upravlinnia finansovoiu stijkistiu strakhovoi kompanii [Management of financial stability of an insurance company.]. *Biznes Inform*, 7, 230-235. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2020_7_31 [in Ukrainian].
10. Olijnyk, V. M. (2015). *Finansova stijkist' strakhovykh kompanij [Financial stability of insurance companies]*. Sumy: Universytets'ka knyha [in Ukrainian].
11. Patsuriia, N. B., Vojtsekhovs'ka, I.M. & Holovachova A.S. (2017). *Pravove rehuliuвання diial'nosti u sferi strakhuvannia ta perestrakhuvannia: problemy teorii ta praktyky [Legal regulation of activities in the field of insurance and reinsurance: problems of theory and practice]*. Kyiv: Vydavnytstvo Lira-K [in Ukrainian].
12. Prystupa, L. A. (2019). Otsiniuvannia finansovoi stijkosti strakhovoi kompanii iak bazys upravlin'skoi diial'nosti [Assessment of the financial stability of an insurance company as a basis for managerial activity]. *Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'noho universytetu. Ekonomichni nauky*, 2, 16-22. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2019_2_5 [in Ukrainian].
13. Zakon Ukrainy Pro strakhuvannia: pryjnyatyj 07.03.96 № 85/96-VR [Law of Ukraine on Insurance: adopted on 07.03.96 No. 85/96-VR] Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text>. [in Ukrainian].
14. Rozporyadzhennya Natskomfinposluzh vid 17.03.2005 roku № 3755 «Pro zatverdzhennya rekomendatsiy shehodo analizu diyal'nosti strakhovykiv» [Order of the National Financial Service Commission of March 17, 2005 № 3755 «On Approval of Recommendations on Analysis of Insurers' Activity»]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v3755486-05#Text> [in Ukrainian].

15. Samaricheva, T. A. (2017). Podatkove navantazhennia z PDV molokopererobnykh pidpriemstv: rozpodil ta kompensatsijnyj efekt [Tax burden from VAT of milk processing enterprises: distribution and compensatory effect]. *Chasopys Khmel'nyts'koho universytetu upravlinnia ta prava "Universytets'ki naukovi zapysky"*, 4 (64), 283-297 [in Ukrainian].
16. Tkachenko, N.V. (2009). Finansova stijkist' strakhovykh kompanij: teoretychni pidkhody [Financial stability of insurance companies: theoretical approaches]. *Finansy Ukrainy*, 6, 104–121. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/-Fu_2009_6_12 [in Ukrainian].
17. Tsurkan, I. M. & Ostapenko, A. O. (2020). Finansova stijkist' strakhovoi kompanii ta kliuchovi umovy ii zabezpechennia [Financial stability of the insurance company and key conditions for its provision]. *Efektivna ekonomika*, 4. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2020_4_31 [in Ukrainian].
18. Shirinian, L. V. (2005). Vyznachennia finansovoi stijkosti strakhovykh kompanij i pidpriemstv [Determination of financial stability of insurance companies and enterprises]. *Finansy Ukrainy*, 9, 70–81 [in Ukrainian].